

AFORISME PENTRU UN ACTOR TINĂR

Iubește cuvîntul! Aceasta e unealta ta cea mai însemnată.

*

Spectatorii tăi nu imită sentimentele tale; ci felul tău de a simți sentimentele lor. Depinde, prin urmare, numai de tine să-i faci să și le simtă măreț sau mizerabil.

*

Nu vei spune niciodată cuvinte nemaiauzite. Artă ta este de a le face să fie ca niciodată ascultate...

*

Vocea ta să nu-și aibă laringele în gît... ci în suflet.

*

E posibil ca unele talente să rămînă nedescoperite. Dar e cu neputință ca, pînă în cele din urmă, lipsa de talent să nu se dea de gol.

*

Fii atît de zelos în a-ți înțelege rolul tău, încît împinge lucrurile cît mai departe... pînă la a înțelege rolurile celorlalți.

*

E destul — din păcate — să știm despre anumite defecte că le putem corecta, ca să fim mulțumiți cu ele așa cum sînt.

*

Nu da niciodată publicului impresia că tu cunoști mai dinainte sfîrșitul piesei pe care o joci în fața lui. S-ar putea să nu-l mai aștepte...

*

Nimic nu este mai *natural* decît un actor care se *preface*.

*

Sîntem în stare să ne schimbăm părerea *obiectivă* despre un coleg de-al nostru, numai fiindcă am auzit că acela și-a schimbat părerea *subiectivă* pe care-o avea despre noi.

*

Nimic nu este mai primejdios pentru cultura unui actor tînăr decît atracția pe care o exercită rolurile bune din piese proaste.

*

Sînt unele lucruri în teatru care, pentru a fi auzite, nu trebuie numaidecît spuse. De pildă... tăcerea.

*

Pentru a fi un mare artist al vorbirii, trebuie să devii un virtuos al sunetelor nearticulate. Și viceversa.

*

Nu oricine declamă... spune poezii.

*

Patosul trebuie să fie aripa cuvîntului ; nu penele lui.

*

Joacă reținut și discret. Dar așa ca toată lumea să vadă cît de reținut și de discret joci.

*

Nu te lăsa total copleșit de personajul tău. Mai păstrează și din tine ceva. Cel puțin atît cît să fie de ajuns ca publicul, atunci cînd te va aduce la rampă, să te cheme pe numele tău... și nu pe acela al personajului.

*

Rîvnește celebritatea. E un bun din care se vor înfrupta în primul rînd personajele tale — și astfel faci un act de cultură.

*

Strîmbă-te, schimonosește-te. Numai snobii te vor condamna că te-ai chinuit să stîrnești rîsul. Oamenii de bun-simț te vor condamna numai dacă l-ai stîrnit... chinuindu-te.

*

Nu anii sînt nemuritori în cariera unui actor, ci clipele.

*
Cînd joci un mare rol, nu reînvii numai personajul respectiv, ci o dată cu el pe toți actorii celebrii care l-au întruchipat.

*
N-ai înțeles rolul. S-a văzut din faptul că l-ai jucat ca și cum l-ai fi explicat.

*
Evită orice discuție în contradictoriu cu criticul. E singurul mijloc de a-l împiedeca să-ți descopere adevăratele tale defecte.

*
Nu tonul face intonația.

*
Ți-ai *pozat* vocea atît de bine, încît tot timpul am avut impresia că-mi vorbește... o *fotografie*.

*
Ești mîna dreaptă a poetului; afară de cazul cînd poetul e stîngaci.

*
În viață, comportarea îți indică caracterul. Pe scenă, caracterul îți indică felul cum să te porți.

*
Unii actori spun: mă obsedează personajul. Sînt actori care nu au în ei, personajul, ci numai ideea fixă a personajului.

Nu umbla, pășește; nu vorbi, rostește. Mărginește-te, așadar, la esențe.

*

Arta poetului este arta lui *cum*. Arta ta este aceea a lui *ca și cum*.

*

Unui cîntăreț de operă îi bate ritmul dirijorul cu bagheta. Tu trebuie să ți-l bați singur... cu inima.

*

Oprește-te! O să-ți plesnească vinele-n cap și plămîinii în piept și tot n-o să izbutești să miști altceva decît... decorurile.

*

Dacă vei ajunge vreodată să regizezi, nu-ți atribui în funcția asta un rol mai mare decît trebuie. Rezumă-te doar să anticipi viitorul public al spectacolului pe care-l pui în scenă. Fii, așadar, ecoul unui sunet care nu s-a stîrnit încă.

*

Nu cumva să crezi că sînt împotriva retorismului. Dimpotrivă. Mi-a plăcut întotdeauna fraza sunătoare și gestul pompos. Ceea ce însă n-am putut suferi niciodată a fost fraza pompoasă și... gestul sunător.

*

Repetă-te! Dar tot în alte și alte feluri...

*

De cele mai multe ori cînd aprinzi pe scenă țigara, ți se stinge... focul sacru.

*

La soare te poți uita, la rivaltă ba!

*

Nu mă-mpotrivesc să cochetezi cu publicul. Însă numai dacă-mi promiți că-l ții... la distanță.

*

Ține-ți firea! Un actor care se emoționează pînă la lacrimi jucînd, nu mai e în rol. A ieșit din el și a coborît între spectatori, ca să-și contemple propria lui operă.

*

Ți s-a făcut imputarea că ai fost... prea teatral. Trebuia să răspunzi : din cauza scenei.

*

Unii actori se joacă pe ei înșiși cu obstinția cu care alții pretind că cea mai mare calitate a unui actor e de a fi mereu altul. După părerea mea, din moment ce despre un actor spunem că *joacă*, i-am și atribuit calitatea artistică funcțională — căci găsim adeseori actori care sînt, ei înșiși, ca personalități, mai interesanți și mai complecși decît unele personaje ce le sînt încredințate spre interpretare. Și atunci prefer să-i văd jucîndu-se pe ei înșiși, pe oamenii din ei, decît să-i văd chinindu-se din răspuțeri să îmbrace o haină ce le e prea strîmtă și care, în plus, nici nu le vine bine. Arta actoricească încetează numai acolo unde actorul, în loc să joace pe omul din el, îl joacă pe actorul care — după atîția ani de scenă — s-a obișnuit a fi. Cînd face, așadar, un naturalism al celei de a doua naturi.

*

Ai o substanță foarte greu de definit. Cauza ta e poetul și efectul tău sînt aplauzele publicului.

*

Deosebirea dintre tine și un nebun: nebunul se crede ceea ce nu e; tu ești ceea ce nu crezi.

*

Dacă te cobori la nivelul publicului, o faci întotdeauna de dragul spectatorilor din primele rînduri. Cei din fundul sălii nu te pot urmări decît dacă joci cu cel puțin un cot deasupra capetelor celor din fața lor.

*

Cînd joci un rol nou nu părăsi pe de-a-ntregul cele jucate imediat înainte. Compune-ți un rol nou din elementele particulare ale rolurilor jucate înainte — nu însă din cele ce ți-au făcut succesul acelor roluri, ci din acelea care nu au fost atunci îndeajuns remarcate. În felul acesta nu se va pierde nimic din bagajul efortului tău artistic, iar jocul tău va dobîndi un tainic leit motiv, ce nu înseamnă repetare, ci stil.

*

Ai jucat atît de natural încît, la un moment dat, mi-a fost teamă că n-o să mai vezi rampa ci, călcînd peste ea, o să cazi în... brațele spectatorilor.

*

Rolul acesta nu-l poți juca decît într-un singur fel: în felul tău...

*

A nu se confunda: omul din teatru cu... omul de teatru.

*

Dozează-ți „furtuna” interioară în așa fel ca niciodată să nu „trăznești” înainte de a „fulgera”...

*

Voi, actorii tineri aveți — când începeți să jucați în compania actorilor mai bătrâni — o meteahnă: aceea de a lua de la partener tonul și de la parteneră... toana.

*

Pentru simplul fapt că și el știe să șadă, actorul mediocru se simte neapărat îndreptățit... la un tron.

*

În fiecare seară ieși din personajul tău pentru a reintra miine, în el sau în altul, cu vigoarea și experiența unei zile în plus: zi care, înnoindu-ți-l și dându-i o expresivitate sporită, îl face să nu mai semene decît în linii mari cu cel de deunăzi. Procesul acesta de naștere și renaștere continuă a personajelor interpretate — și de care uneori nici chiar tu nu-ți dai seama — este esența artei tale. Iată de ce nu trebuie se te sperii niciodată de cronicarii dramatici și de verdictele lor; aceștia, sărmanii, nu sînt altceva decît niște corbi care, mergînd pe urma ta, se hrănesc cu una din pieile moarte pe care le-ai părăsit în drumul permanenței tale „năvîrliri” artistice.

*

Nu poți fi simplu atunci cînd ești mic. Așa încît zadarnic încearcă unii să ascundă stîngăciile unor actori

netalentați sau lipsa de temperament a unor actrițe fade sub formula „jocul simplu”, că pînă la urmă impostura tot se demască. Nu poți fi simplu decît atunci cînd ești mare.

*

Rămii mereu tînăr atîta timp cît arta ta e o permanentă profesiune de credință; în momentul cînd această credință a devenit o profesiune, ai îmbătrînit.

*

Nu zgîndări amintirea bună pe care ai lăsat-o în unele roluri, dezgropîndu-le. Pe morți ne place să-i vedem numai în albumele cu fotografii...

*

Nu pot suferi piesele în care apar pe scenă copii. Aceștia cîștigă întotdeauna „apriori” bunăvoința publicului, deși ceea ce fac ei nu se încadrează prin nimic în limitele artisticului. Iar aplauzele prin care sînt mereu gratificați la „scenă deschisă” dau spectacolului un aer de serbare de fine de an.

*

Pentru actorul mare, fiecare rol nou e o treaptă. Pentru actorul mediocru, o ocazie...

*

Dacă ai un defect (dar numai unul), gîndește-te bine înainte de-a te hotărî să-l extirpezi; s-ar putea ca tocmai în el să zacă germenii stilului tău.

*

Cînd se împart rolurile, actorul tînăr se consideră întotdeauna primul îndreptățit; actorul bătrîn, unicul...

*

Cu cât înveți mai repede un rol pe dinafară, cu atât îl uiți mai repede pe dinăuntru...

*

Vorbește în așa fel încît, dacă s-ar afla în sală un orb, el să poată „vedea”, ascultîndu-te, ceea ce se întîmplă pe scenă. De asemeni, mișcă-te în așa fel încît un surd, care te-ar urmări cu privirea, să poată „înțelege” tot ceea ce se vorbește.

*

Cînd instinctul îți „șoptește” într-un fel iar regizorul îți „dictează” într-alt fel, mărginește-te, fără comentarii, la ceea ce-ți „spune” poetul...

*

Nu te arăta niciodată prea sigur de rol. Micile ezitări, întreruperile neașteptate, o ușoară dezorientare pe scenă, sporesc considerabil impresia de spontaneitate pe care jocul tău o lasă publicului. Acesta din urmă simte o plăcere secretă tocmai în așteptarea incertă a ceea ce s-ar putea să urmeze fără a fi prevăzut.

*

Dați-mi actorul care să vorbească numai de insuccesele lui și voi face cu el numai succese...

*

Spectacolul de teatru este copilul legitim al poetului, care e „tatăl”, și al regizorului, care e „mama”. Și ca orice copil, el poate semăna, fie mai mult tatălui, fie mai mult mamei sale. Aceasta este o chestiune de ereditate și, cum aici e vorba de artă, de „ereditate creatoare”.

*

Închid uneori ochii la spectacolele teatrelor noastre și-mi este imposibil să spun cine vorbește pe scenă. Îi aud pe unii într-un singur glas, în șabloanele, în manierele rostirii, în dicțiunea sau lipsa de dicțiune imitată, încît atunci cînd intră pe scenă un sîsîit, un bîlbîit sau un peltic, îl recunosc. Ceea ce îmi face o mare plăcere...

*

Actorul modern are o dublă menire: să umple cu sentimente piesele noi și cu idei piesele vechi.

*

Piesele cele mai bine jucate sînt acelea pe care spectatorii, întorși acasă, le rejoacă în sinea lor, ca protagoniști.

*

Un costum de teatru trebuie să corespundă nu numai timpului în care se petrece acțiunea piesei, ci și timpului în care se joacă această piesă; trebuie așadar, chiar cu prețul unor licențe istorice, să fie „la modă”.

*

Deosebirea dintre Faust și Hamlet: cel dintîi are certitudinea îndoielii, cel de-al doilea îndoiala certitudinii...

*

„Auzul muzical” și „auzul teatral” sînt două lucruri cu totul deosebite. Astfel, am cunoscut actori

lipsiți complet de auz muzical, dar dotați cu un perfect auz teatral. Și viceversa. Auzul teatral nu are de a face cu vibrația naturală care produce sunete, ci cu vibrația artificială care naște situații.

Răsfoiam deunăzi o carte într-o librărie cînd, la un moment dat, te-am auzit la spatele meu stînd de vorbă cu cineva. M-am întors să te salut, dar în locul tău am zărit un tînăr pe care-l văd adeseori în sala de spectacol. Și m-am întrebat atunci: oare-ți dai tu seama cît ești de puternic? Desigur, nu, mi-am răspuns tot eu; căci altfel nu te-ai comporta, ca un neputincios, atît de slugarnic...

Cele trei ipostaze ale „actorului”: ego (poetul), alter-ego (publicul) și... alter-nego (criticul dramatic).

Cînd nu mai poți juca la fel, nu juca altfel; ci altceva...

Nu te întoarce cu spatele la rampă sub pretextul că partenerul tău are de rostît un text masiv și că, prin urmare, îl lași să-și desfășoare astfel nestingherit toată puterea sa de seducție. Nu faci prin asta decît să distragi atenția publicului de la dînsul și să o atragi asupra ta. Căci spectatorii sînt mai interesați de impresia pe care o produce asupra ta jocul partenerului decît asupra lor.

*

Actorul bun își transformă spectatorul în complice; actorul prost, în victimă...

*

Nu cred să existe vreun actor căruia să-i fi plăcut (în mod sincer) un alt actor într-un rol pe care l-a jucat și el. Ar fi ca și când unei mame i-ar fi indiferent cine e copilul din cărucior, din moment ce, deși schimbat, el e îmbrăcat la fel ca și copilul ei...

*

Nu te îndrăgosti de partenera ta. Riști să nu mai poți „face pe-ndrăgostitul” și să devii... artificial.

*

Dacă ești programat la recitaluri cu declamări, ia-ți osteneala și învață pe dinafară poeziile sau textele încredințate. Rostul tău nu este de a „citi”, chiar dacă o faci frumos, ci de „a recita”, adică de a „crea din nou”, în fața publicului, un text creat de cineva în singurătate. Citind, nu faci decât să imiți un text oarecare, pe când recitând, imiți însuși actul de creare a celui text. Or, tocmai aceasta este natura adevărată a declamației: de a reface înaintea noastră procesul sublim al creației poetice și de a ne dezvălui fazele cele mai intime și mai caracterstice ale acestui proces. Pune-ți, așadar, când reciti, masca rapsodului!

*

Nu e important cum sună ce spui tu ; ci, ce ecou are.

*

Colegii tăi te consideră un încrezut nu atât când te lauzi pe tine, cât mai ales atunci când îi critici pe ei.

*

Când un rol nu-ți prezintă nici un fel de dificultăți, crează-ți-le singur. Inventează, adaugă la struc-

tura lui o seamă de lucruri care să devină pentru tine tot atâtea obstacole de netrecut. Declanșează, așadar, din propria ta inițiativă, o luptă între neputința de a înfăptui ceva și dorința de a înfăptui acest ceva chiar și cu prețul celor mai mari primejdii. Valoros e numai ceea ce se naște dintr-o asemenea luptă. Căci, în artă, măsura urcușului o dau întotdeauna prăpăstiile.

*

Contemporaneitatea: o oglindă în care privim prezentul și vedem viitorul.

*

Ce ușoare ni se par rolurile — când le joacă alții...

*

Între multele ecouri ale unui sunet, alege-l pe acela care „răsună” mai puțin. E acela care are cea mai profundă rezonanță.

*

Te prevalezi și tu ca și toți colegii tăi de faptul că ești tânăr. Astăzi se pune mare preț pe tinerețe, pentru că tinerețea aduce implicit cu sine noul. Dar fii atent: tânăr nu vei putea rămâne mereu. Și tinerețea pierindu-ți, s-ar putea să ducă cu sine-n neant și noul din tine. Or, tocmai aceasta e problema: cum vei face ca, în pofida tinereții care se duce, să rămii totuși mereu proaspăt, mereu plin de noutate. Ți spun drept: sînt curios cum vei face...

*

Cînd rîsul ajunge la culme, apar lacrimile.

*

Fii extrem de atent la intrarea în scenă. O replică ratată se mai poate repara prin ceea ce urmează. O intrare ratată nu mai poate fi reparată decît printr-o ieșire la timp.

*

Pasiunea pentru teatru a actorului mediocru vine din pasiunea de-a se găsi pe scenă. Pasiunea de-a se găsi pe scenă a artistului veritabil vine din pasiunea lui pentru teatru.

*

Prefer să te porți în viață ca pe scenă, decît pe scenă ca-n viață.

*

Am cunoscut un regizor (tînăr din păcate) care avea obiceiul să ierarhizeze actorii după calitatea... funcțiilor lor extraartistice. Într-o bună zi, cînd unul din acești actori, considerat pînă atunci de regizorul nostru ca cel mai slab actor din colectiv, a ocupat un post însemnat în teatru, el a devenit peste noapte un actor „plin de farmec“, „inteligent“, etc. etc. Bineînțeles, toată lumea a pus la îndoială noua opinie, afară de o singură persoană: ...actorul în chestiune.

*

Pentru că unul sau altul, dintre cei pe care îi vei ajuta în decursul carierei tale, nu-ți vor fi recunoscători, nu înceta totuși să încurajezi și să promovezi în continuare pe noii veniți în teatru. Numai sporind numărul celor care îți vor purta „nerecunoștință“, vei putea da uitării ingratitudea celor dintii.

Cea mai veninoasă actriță pe care am întâlnit-o vreodată a fost „gingașa ingenuă” a unui teatru prin care am trecut nu de mult. Conștientă de lipsa ei de talent și vrînd cu orice preț să și-o mascheze, învrăjbea pe toată lumea în jurul ei. Pînă la urmă — cum era și firesc — lucrurile s-au răzbunat, fapt constatat cînd am poposit întimplător în orașul de reședință a celui teatru. Actrița noastră, după ce învrăjbisese întregul teatru, reușise în cele din urmă să-l facă să se certe și cu ultima victimă ce-i mai rămăsese la dispoziție publicul.

*

Sîntem încă sclavii poncifelor. Ori de cîte ori o ingenuă trebuie să fie „blîndă”, ea devine numaidecît ... blondă....

*

Bagă de seamă! Aplauzele finale pot fi și ultimele aplauze ...

*

Sînt unii regizori care, „pisînd” actorii cu interminabile reluări și despicînd firul în patru pentru orice fleac, își închipuie că fac mare lucru. Ei nu reușesc altceva decît să se impună unor actori naivi care confundă debitul verbal cu competența. Adevăratul regizor este acela care exprimă, la timpul și locul potrivit, acea indicație inspirată menită să deschidă, dintr-o dată, ochii actorului la ceea ce are de făcut. Acestui regizor îi este suficient adeseori un simplu cuvînt sau gest pentru a releva esențialul.

*

Un actor își demonstrează marea după felul cum știe să-și suporte insuccesul, iar micimea, după felul cum nu știe să-și suporte succesul.

*
M-am dus hotărît să-i spun ce părere am despre el. M-a așteptat cu intenția vădită de a-mi spune deschis ceea ce crede despre mine. Acum stăm unul în fața celuilalt și vorbim de rău, cu multă sinceritate, pe colegul nostru comun X.

*
Nu compara, ca să nu fi comparat

*
Ți-am auzit toate silabele, dar nu ți-am înțeles cuvîntul.

*
Jubileurile comemorative sînt repetiția morții tale omenești.

*
Decît să joci interiorizat, eu prefer să joci bine.

*
I se pretinde mereu regizorului să „muncească cu actorul”, înțelegîndu-se prin asta că regizorul trebuie să ia parte activă la procesul de producere a rolului actorului, să conducă acest proces, ba chiar să răspundă de felul cum rolul a fost în cele din urmă elaborat. Nu numai așa-zișii specialiști, teoreticienii sau conducătorii de teatre cer acest lucru, dar, luat de valul general, însuși actorul reclamă tot mai insistent să se „muncească cu el”, fără să-și dea seama că, la urma urmelor, e degradant să aștepti de la altul ceea ce ar trebui să faci tu însuși. N-aș zice nimic dacă această „muncă cu actorul” ar fi, în esență, o punere de acord între doi creatori, o „consfătuire” dacă vrei, în

care se vehiculează din ambele părți puncte de vedere ce trebuiesc armonizate. Dar „munca cu actorul” este, cel puțin în stadiul în care ne găsim, o muncă de pedagogie artistică, cu acțiune unilaterală, de la regizor la actor, adeseori o adevărată alfabetizare profesională. Și, ce e mai curios e că cel mai mulțumit de această stare de lucruri e tocmai actorul, care așteaptă comod să fie „modelat”, „crescut”, „scos din șabloanele lui”, „utilizat”, „descoperit”, „încununat cu lauri” etc. etc.; așteptare care, dacă nu e împlinită, e pusă de actor pe seama regizorului, cu explicația care îl iartă de orice: „nu s-a muncit cu mine”.

Eu, dac-aș fi actor, m-aș simți profund jignit de această expresie; profund umilit să aud mereu că trebuie „să se muncească” cu mine, ca și când eu aș fi un obiect de dulgherit. Și, decît să aud mereu că altul trebuie să stoarcă din mine mustul așteptat, că altul trebuie să mă facă de folos colectivității, mi-aș lua mai bine eu sarcina de a munci cu mine, de a-mi pregăti rolul, de a-l produce și aș fi cu atît mai mulțumit, atunci cînd aș izbuti să fac ceva, cu cît aș ști că am apelat la mai puțină lume pentru realizarea acestui ceva. Dar pentru asta, e drept, ar trebui să mă umplu întîi eu de simțul răspunderii mele artistice, să apelez eu la propriile mele forțe, să mă „modelez” eu, să mă „cresc” eu, să mă „descopăr” eu, să mă fac „utilizabil” și, în cele din urmă, să am succes, succesul meu, numai al meu — sucul acela care nu înseamnă faimă și zgomot, ci împlinirea cu demnitate a datoriei.

*

Nici unul nu e atît de modest încît să susțină că el e acela care se ține de umbra lui, nu umbra de el.

*

Textul nu este pretextul tău.

A visat să devină actor; între altele, și pentru că actorul, la sfârșitul spectacolului, iese la rampă și este ovaționat de public. Dar nici fizicul, nici talentul nu i-au îngăduit să-și împlinească acest vis. Atunci, s-a imaginat regizor; între altele, și pentru că regizorul are mare trecere... la actrițe. Dar o serie de împrejurări l-au împiedecat să-și aleagă profesiunea aceasta și-acum e prea târziu să se mai apuce de așa ceva. În sfârșit, neizbutindu-i nici una, nici alta, a încercat să devină autor dramatic; între altele, și pentru că această ocupație, cumulând avantajele celor de mai sus, îl mai are în plus și pe acela de a fi dintre toate preocupările literare cea mai... rentabilă. Dar pana n-a vrut cu nici un chip să iasă din călimară și să aștearnă pe hîrtie textul norocos.... Și atunci, eroul nostru, după ce a colindat, cu acreala în suflet și plin de aprehensiuni, prin tot felul de alte slujbe, a găsit, într-o bună zi, ideea salvatoare care să-i permită să umble prin lumea teatrului ca la el acasă și să se răzbune astfel pentru toate ingraturile acestei arte care a refuzat să-l primească printre energumenii ei; s-a făcut.... cronicar dramatic....

Un actor care are vîrsta personajelor pe care le joacă e primejduit să moară o dată cu ele.

*

Fiecare bilet e un capital depus de spectator la banca conștiinței tale. Cu cît dobînda acestui capital va fi mai mare, cu atît depunerile vor fi mai numeroase..

*

Actorul este un supraom care se zbate să devină om.

*

Pentru a se face cunoscut, actorul se folosește de... mască.

*

Nici un artist nu e atît de supus vremii sale ca actorul. Dacă despre o povestire de Balzac sau despre o statuie a lui Michelangelo nu putem spune nici chiar azi, la trecerea atîtor ani de la crearea lor, că ar fi „demodate“, despre un actor de acum — să zicem — numai douăzeci de ani, atunci cînd îl revedem într-un film sau îl reauzim pe un disc al timpului, o spunem sau, dacă n-o spunem, o gîndim în sinea noastră cu toată sinceritatea. Extazul în fața vechilor nume e de esență strict istorică și, cu cît se încearcă mai mult deshumarea lor cinematografică sau radiofonică, cu atît se impietează mai mult asupra respectabilității memoriei lor. E și acesta un snobism „à rebours“, să ni se pomenească, spre exemplificare și ori de cîte ori vine vorba, anumite nume din trecutul teatrului, cînd știm prea bine că, dacă ar fi posibil, în chip ideal, ca anumiți actori celebri de demult să fie înviați și aduși pe scenă ca să joace așa cum jucau ei, la timpul lor, spectacolul ar fi pentru noi, cei de azi, cel puțin insuportabil.

*

Nu te chinui să descoperi ce vrea să spună poetul. Mărginește-te la ceea ce spune. Fă artă, nu comentariu.

*

Simțim întotdeauna mai multă plăcere în a ajuta pe alții, decît în a ne ajuta pe noi înșine.

*

Adevăratul tău prieten nu e nici publicul, nici criticul. E poetul. Căci lui singur îi ești indispensabil.

*

Nu confunda pauza cu tăcerea ; cea dintii e spațiul gol dintre două vorbiri. Cea de a doua e un alt fel de a vorbi.

*

Uneori faima e mai greu de dus în spate decît o cruce.

Cei mai mari dascăli ai tăi sînt copiii. Numai de la ei poți învăța cum să-ți iei în serios rolul.

În *Oedip* nu trebuie să fii un Rege adevărat ; ci să joci ca un adevărat Rege.

Ți se va spune uneori : rolul acesta îți vine ca o mînușă. Iată ceva care nu trebuie să te încînte de loc. Marele actor este acela care vine el ca o mînușă rolului.

*

Cînd plîngi cu hohote, riști ca publicul să rîdă cu lacrimi.

Începi prin a imita pe alții ; continui, imitîndu-te pe tine și sfîrșești cînd încep alții să te imite.

*

Nu admit să nu apari la aplauze. Publicul trebuie neapărat să primească reverența ta ; fie ca pe-o mulțumire, fie ca pe... o scuză...